

Григорій ПЕРЕПЕЛИЦЯ,
доктор політичних наук, професор,
директор Інституту зовнішньополітичних досліджень,
професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УКРАЇНЬСКА ДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНЬСЬКОЇ ВІЙНИ

Анотація. 2022 рік став зламом парадигми російсько-української війни, коли уявлення про неї вийшло за межі локального внутрішньоукраїнського конфлікту. Не тільки влада України, а й міжнародне співтовариство усвідомили, що зіткнулися з глибинним і глобальним міжцивілізаційним конфліктом між росією та колективним Заходом за переділ світового порядку. Підтвердженням цього виклику став Договір між Російською Федерацією та Сполученими Штатами Америки про гарантії безпеки – військовий ультиматум, який володимир путін висунув НАТО і США 17 грудня 2021 року.

Гібридна війна росії проти України ввійшла у фінальну фазу – тотальну конвенційну війну. Очевидною стала нікчемність мінських і нормандських форматів урегулювання конфлікту на Донбасі, «плану Зеленського» щодо модернізації Мінських домовленостей. Тож Україна мала лише один вибір – визнати російсько-українську війну реальністю та підготуватися до широкомасштабної військової агресії рф. Однак це стало серйозною проблемою для української влади. Стаття є спробою проаналізувати зусилля української дипломатії з її розв'язання та наближення перемоги України.

Ключові слова: російсько-українська війна, переговори, перемога, антипутінська коаліція, дипломатія.

Сучасна російсько-українська війна привертає увагу й українських, і закордонних експертів. Проте їхні праці є переважно публіцистичними й емпіричними, їх здебільшого опубліковано в інтернет-виданнях і періодичній пресі. Зокрема, це статті Павла Баєва, Глена Гранта, Майкла Карпентера, Дмитра Кулеби, Ендрю Міхти, Ніколаса Мюлдера, Аліни Полякової, Тімоті Снайдера, Деніела Фріда та інших.

Мета статті – визначити стратегічні напрями української дипломатії в перший період і в кульмінаційну фазу війни, а також проаналізувати її прорахунки та здобутки щодо наближення України до перемоги у війні з росією. Важливим завданням дослідження є обміркувати моделювання нової архітектури європейської безпеки за підсумками російсько-української війни.

Об'єктом дослідження є широкомасштабна російсько-українська війна, *предметом* – роль української дипломатії в ній.

Відповіді української дипломатії на бліцкриг

2022 року Україна вступила у війну, не маючи чіткого уявлення про формат, у якому росія може вдатися до подальшої ескалації конфлікту на Донбасі та за його межами. Навчання «Захід 2021» і розгортання російських військ поблизу кордонів України вказували на широкомасштабний військовий наступ. Проте ні США, ні Захід стовідсотково не були впевнені, що путін вирішив захопити Україну чи напасти на НАТО. Наприкінці листопада 2021 року держсекретар США Ентоні Блінкен сказав: «Я не можу говорити про наміри Росії. Ми не знаємо, які вони» [1].

Тож Україна, як і Захід, й надалі дотримувалися стратегії «стримування росії», яка передбачала комплексний пакет політичного, дипломатичного й економічного тиску, а також перелік конкретних потреб для зміцнення української армії. У межах цієї стратегії було визначено три головні напрями діяльності української дипломатії на 2022 рік: пошук союзників, санкції та зброя. Звісно, пошук союзників був спрямований насамперед на політичну підтримку з боку основних євроатлантичних партнерів. Проте НАТО та ЄС одразу заявили, що в разі російської військової агресії проти України не надаватимуть їй військової допомоги, позаяк та не є членом Альянсу, а Євросоюз не оборонна організація, отже, можуть допомогти лише фінансово і дипломатично. Тільки Швеція та Велика Британія висловили готовність відправити своїх військовиків в Україну, однак згодом дезавувували заяви [2].

Джо Байден також заявив, що не посилатиме американських військовослужбовців до України. За цих обставин Міністр закордонних справ Д. Кулеба доволі чітко зазначив дипломатичну поведінку України: «Ми маємо поводитись дуже обмірковано і демонструвати стримування, як би складно це не було. І ні, Україна не планує будь-яких провокацій чи ескалацій, щоб вирішити конфлікт на Донбасі. Ми вкладаємо всі сили у політичне і дипломатичне вирішення конфлікту» [3]. Головними тут є словосполучення «конфлікт на Донбасі» та «дипломатичне вирішення конфлікту». Тобто, попри безпрецедентне нарощування російських військ на кордоні з Україною та побудову з їхнього боку двох стратегічних

ешелонів армійської ланки, українське керівництво розраховувало на дипломатію як на основний засіб нейтралізації загрози широкомасштабної воєнної агресії. Щоправда, цю агресію сприймали як можливу провокацію на Донбасі. Водночас Кулеба повідомив, що теперішня ескалація є не просто системною, а й наймасштабнішою за останні роки. Глава МЗС підкреслив, що вихід із цієї ситуації – в дипломатії [4].

Однак США та інші західні партнери вже відкрито попереджали українське керівництво про план кремля щодо повномасштабної наступальної операції задля захоплення більшої частини території України, ліквідації її державного суверенітету та повалення чинної влади. Воєнна кампанія, як повідомляє німецьке видання «Bild», мала складатися з трьох фаз: окупації півдня України з Криму; захоплення північного сходу з переходом кордонів Харківської та Луганської областей і далі просуванням до Дніпра й Полтави; наступу на Київ із півночі [5].

На жаль, українська влада розцінила ці повідомлення західних ЗМІ як дезінформацію, мета якої – занурити країну в хаос та залякати іноземних інвесторів. Міністр оборони України Олексій Резніков визначив нарощування і перегрупування російських військ на цих стратегічних напрямках як «стрес-тест» для українського суспільства [6]. Така недалекоглядна позиція призвела до тяжких наслідків, позаяк Україна виявилася неготовою до оборони: воєнний стан увели тільки тоді, коли росія масовано вдарила ракетами по всій території нашої країни. Це дало змогу російським військам у перші дні війни захопити переважну частину Харківської, Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей і блокувати такі великі міста, як Харків, Київ, Суми, Чернігів і Маріуполь.

Водночас деякі країни Західної Європи й далі наполягали на виконанні Мінських домовленостей і Нормандського формату, хоч сама росія відмовилася від зустрічі глав МЗС Нормандської четвірки. В.о. Міністра закордонних справ ФРН Гайко Маас заявляв, що Німеччина прагне зберегти добрі відносини з росією, «але для цього потрібен прогрес, зокрема, у врегулюванні конфлікту на сході України – на основі Мінських домовленостей» [7].

Отже, впевненість українського керівництва, що повномасштабного вторгнення очікувати не варто, а можлива тільки маленька війна з росією на Донбасі, призвела до того, що воно не надало належної уваги побудові багатоешелонної оборони країни, а готувало до такого сценарію тільки Збройні сили України. Це посилювало переконання путіна в незахищеності кордонів та великих адміністративних і промислових центрів України. До того ж досвід ведення гібридної війни на Донбасі та в Криму впевнив його в низькій боєздатності ЗСУ, що їх російська армія перевищувала в 4-5 разів, недостатній кількості компетентного військового керівництва та його

психологічній і організаційній неготовності обороняти країну. На глибоке переконання путіна, українське суспільство прихильно поставиться до «руського міра», а російських військовиків уважатиме своїми «визволителями», адже українці та росіяни – «один народ». Реакція Заходу мала б обмежитися «глибокою стурбованістю» і невтручанням у «спеціальну воєнну операцію» росії, як це було безліч разів продемонстровано, починаючи з п'ятиденної російсько-грузинської війни 2008 року.

Таке викривлене сприйняття реальності спонукало путіна вдатися до бліцкригу – блискавичного воєнного вторгнення обмеженими силами, які мали б завершити операцію за 20 днів. Згідно з планом проведення «спеціальної воєнної операції» в цьому форматі, за оперативним задумом рф силами до 2000 спецпризначенців мали захопити один із двох аеропортів Києва і засоби управління аерорухом. Зазначена кількість військовослужбовців забезпечила би прибуття основної групи сил: до 10 000 десантників літаками Іл-76 разом із легкою броньованою технікою та штатним озброєнням повітряно-десантних військ. Управляти десантною операцією планували з літаків А-50, які перебуватимуть у повітряному просторі Білорусі та рф. Перша частина десанту могла би прибути з Білорусі вертольотами або легкими літаками, що й сталося під час спроби захопити аеродром у Гостомелі.

Водночас диверсійні групи, які вже перебували на території України, мали вчинити диверсії на електромережах і підстанціях, щоби відімкнути значну частину міст від електроенергії та зв'язку й навести паніку на населення. Перед цим активізувались би бойові дії на Донбасі, що змусило б військово-політичне керівництво вивезти основну частину боездатних військ на лінію оборони, тож у Києві їх залишилось би дуже мало. Завдання десанту – блокувати Київ, комунікації, канали управління військами, захопити / висадити арсенали, створити умови для панічного виходу з Києва «неконтрольованих колон біженців», котрі блокуватимуть магістралі / дороги, що ускладнить пересування військ і правоохоронних органів містом. Далі планували захопити основні органи влади – Генеральний штаб, Кабінет Міністрів, Верховну Раду – та утримувати їх до прибуття основних сил.

На десантну операцію давали добу, початок – у міру готовності, пізно ввечері чи вночі. Очікуваним результатом мало б стати захоплення керівництва країни, аби шантажем (через ймовірність загибелі великої кількості цивільного населення) змусити його підписати мирну угоду на умовах росії. Адже навіть якщо кількох державних керівників евакуюють, хтось із проросійських політиків зможе «взяти на себе відповідальність» і підписати документи, мотивуючи це «втечею» політичного керівництва з Києва за прикладом Віктора Януковича. Як наслідок – Україну могли б поділити на дві частини – за принципом Західної і Східної Німеччини чи Північної та Південної Кореї. А рф визнає легітимною ту частину України, яка

підпише ці угоди і буде лояльною до росії [8]. Згодом її формально, легітимно або нелегітимно можна буде приєднати до рф.

Після падіння Києва та придушення опору української армії війська рф планували взяти в облогу великі міста України, де згодом мали з'явитися осередки російських спецслужб і лояльні до путіна політики. Вони встановили б у містах проросійську владу, потім домовилися би про капітуляцію та здали їх російським окупантам. Так усі головні міста України «в мирний спосіб» перейшли би під контроль рф. Після капітуляції великих міст режим путіна мав намір створити «Народну Раду» – фіктивну Верховну Раду, до якої б увійшли «представники», яких раніше обрали російські спецслужби переважно з-поміж членів ОПЗЖ й інших проросійських партій. Скликання «Народної Ради» передбачало створення маріонеткового проросійського «уряду», який керуватиме Україною, безпосередньо залежачи від росії. Усе це, за задумом, мали супроводжувати пропагандистські зусилля російських ЗМІ.

Щоби зламати опір народу в окупованій Україні, російська влада запровадила б надзвичайний стан, а українців, котрі виступатимуть проти режиму, відправляла би до таборів. Решту населення мав придушити терор проросійських спецслужб. Потім в Україні провели б референдум про приєднання до росії, що власне окупаційні російські війська й намагаються нині зробити на захоплених українських територіях [9].

На підставі таких планів кремля прогнози західних аналітиків щодо долі України були невтішними. Зокрема, у «Washington Post» писали, що російське вторгнення призведе до захоплення Києва за два дні. Унаслідок нападу може загинути до 50 000 мирних жителів, а кількість біженців через гуманітарну кризу зросте до 5 млн людей. За прогнозами «Fox News», під час вторгнення рф втрати України серед військовослужбовців можуть сягнути 15 000, росії – 4000 [10].

Згідно з планом наступальної операції Збройних сил рф, побудова першого та другого стратегічних ешелонів була би поєднанням армійської ланки на оперативному рівні і батальйонних тактичних груп на тактичному, які загалом охоплювали б 129 тис. військ наземного компонента, а разом із повітряними та морськими силами їхня кількість сягне 149 тис. Армійська ланка налічувала би дев'ять армій. Тактичний рівень планували сформувати зі 115 батальйонних тактичних груп, до яких загалом мали увійти: 1200 танків, 2900 броневих автомобілів, 1600 одиниць артилерії, 330 літаків; 240 вертольотів, 75 кораблів та 6 підводних човнів із розрахунком на захоплення значної території та тривалу окупацію.

Мета спецоперації – оборона рф від військової загрози, яку створюють країни Заходу та Україна, завершення війни на Донбасі і захист населення так званих ДНР і ЛНР. Відповідно до зазначених цілей, 24 лютого, близько

6 години ранку за московським часом, після трансляції звернення путіна було завдано масованих ракетних ударів по об'єктах військової інфраструктури на всій території України: аеродромах, об'єктах ППО, пунктах управління, складах тощо. Російські війська атакували за такими напрямками: з півночі – на Прип'ять і Чернігів (зокрема, з Білорусі); зі сходу – на Конотоп, Суми, Харків, Охтирку, а також з лінії зіткнення із «ЛНР» і «ДНР» – на Станицю Луганську, Волноваху та Маріуполь; з півдня (з боку Криму) – на Херсон, Нову Каховку, Мелітополь.

За підсумками першого дня вторгнення армія РФ взяла під контроль острови Зміїний, міста Генічеськ і Нову Каховку, Каховську ГЕС і Чорнобильську АЕС, висадила вертолітний десант в аеропорту «Антонов» (Гостомель), вийшла до Конотопа, Сум, Охтирки, Харкова і Херсона. Українська армія й інші силові структури країни почали відбивати атаки, Президент України оголосив воєнний стан. Відтак російські війська, що наступали з Білорусі, з'єдналися з десантом у Гостомелі (де точилися важкі бої) та блокували Київ із заходу, захопили Мелітополь, вийшли на підступи до Чернігова. Було оточено Суми і Конотоп. 26 лютого війська так званої ЛНР увійшли до Станиці Луганської. Тривали й бої з окремими російськими підрозділами в передмісті Києва та Василькові.

28 лютого російські військовики захопили Куп'янськ і Бердянськ, 2 березня – Херсон, Токмак і Василівку, а 3 березня заблокували Маріуполь. До 4 березня вони взяли під контроль Запорізьку АЕС й Енергодар. 19 березня Україна визнала, що втратила доступ до Азовського моря.

Тож в умовах такої критичної ситуації перед українською дипломатією постало два стратегічні завдання: по-перше, домовитися про закриття неба над Україною від російських ракетних й авіаційних ударів; по-друге, в дипломатичний спосіб через переговори домогтися зупинення наступу РФ та відведення її військ з українських територій, де вони перебували до 24 лютого 2022 року. У проханні «закрити» небо над Україною НАТО й інші західні партнери Володимирові Зеленському відмовили. Було очевидно, що ніхто з них не хоче наражатися на війну з росією, яка ще й погрозувала тактичною ядерною зброєю таким сміливцям.

Надію на розв'язання цієї проблеми покладали й на те, що Україні нададуть винищувачі, нестачу яких було відчутно вже з перших днів війни за 11-кратної переваги російської авіації в цьому класі бойових літаків. Однак звернення до найближчих союзників – США та Польщі – також не мало позитивного результату. Сполучені Штати Америки заявили, що не планують передавати Україні літаки для оборони неба. Проте, на відміну від США, Польща виявила готовність передати винищувачі МіГ-29 радянського виробництва, але тільки зі згоди НАТО, бо, за словами Прем'єр-міністра Польщі Матеуша Моравецького, «Польща не є учасницею бойових

дій, як і НАТО [...] Таке серйозне рішення слід ухвалювати на рівні НАТО, причому – одногосно» [11]. Згодом МЗС Польщі оголосило, що готове розмістити свої літаки МіГ-29 на авіабазі «Рамштайн» у Німеччині та передати їх у розпорядження США. Проте Білий дім відхилив цю пропозицію, вважаючи її недоцільною.

З продовженням воєнних дій питання надання Україні бойової авіації набуло ще більшої ваги, а надто коли настав час звільнити окуповані російськими військами українські території в межах контрнаступальної операції ЗСУ. Однак попри заклики 42 сенаторів США, Дж. Байден так і не наважився передати Україні бойові літаки та засоби ППО, обмежившись ПЗРК «Stinger». Очевидно, озброєння України такими потужними засобами ураження не входило в плани Вашингтона, який і надалі розглядав росію як партнера зі стримування Китаю. Тому, згідно з цими намірами, Україна мусить вижити, а росія не має програти цю війну. Розуміючи незіставність сил між рф та Україною, Вашингтон у своїй допомозі сподівався на організацію партизанської війни в Україні, а не на її рішучу перемогу. У такий спосіб США влаштували б росії в Україні другий Афганістан. Тобто послабили би кремль, зробивши його поступливішим, а отже, отримали б реванш за програну війну в Афганістані. Принаймні так могли міркувати у Вашингтоні в перший період російсько-української війни.

Але такі ж думки пізніше виникли і в країн Старої Європи – Німеччини, Франції й Італії, які були неабияк стурбовані «збереженням обличчя» путіна. Вони також домовилися не надавати Україні літаків й іншого важкого озброєння [12]. Мовляв, якщо Україні буде нічим воювати, вона швидше погодиться на перемир'я і прийме вимоги путіна, тож можна буде скоріше завершити війну та повернути партнерські стосунки з росією. Вочевидь, Захід ще досі розглядає можливість співіснування з нею.

Після невдачі із «закриттям» українського неба Офіс Президента (ОП) В. Зеленського ініціював переговори з російською стороною задля підписання мирної угоди та завершення війни. Українська делегація вважала, що умовою для переговорів з росією буде провал її блицкригу, тобто Москва мала би піти на поступки. На тлі цього показово змінились і вимоги кремля для завершення агресії. Спочатку там зазначали, що підуть на перемовини тільки після того, як українські військовослужбовці складуть зброю. Потім висунули ультиматум: нейтральний і без'ядерний статус України, демілітаризація, «денацифікація», визнання окупованого Криму і так званих ДНР і ЛНР.

На Банковій же вимагали припинити бойові дії та вивести окупаційний контингент з України. Але відразу заявили, що про жодну капітуляцію не йтиметься. Однак Глава Держави скептично висловився щодо

своїх очікувань напередодні переговорів із росіянами. «Скажу відверто, як завжди: я не дуже вірю в результат цієї зустрічі, але нехай спробують. Щоб потім у жодного громадянина України не було жодного сумніву, що я як Президент не намагався зупинити війну, коли був нехай і маленький, але все ж таки шанс», – наголосив Володимир Зеленський [13].

Представниками від росії на переговорах були: помічник президента Володимир Мединський, заступник голови МЗС Андрій Руденко, посол росії в Білорусі Борис Гризлов, глава комітету Держдуми з міжнародних справ Леонід Слуцький і заступник Міністра оборони Олександр Фомін. Незмінні учасники української делегації – Міністр оборони О. Резніков, голова фракції «Слуга народу» у Верховній Раді Давид Арахамія та радник голови ОП Михайло Подоляк.

Перший раунд переговорів відбувся 28 лютого 2022 року на білоруському кордоні без попередніх умов. Сторони вислухали позиції одна одної, намітили низку пріоритетних тем, за якими можна досягнути предметних рішень, і вирушили до своїх столиць на консультування. Вдруге зустріч провели 3 березня в Біловезькій Пущі, де домовились організувати гуманітарні коридори для евакуювання цивільних із зон бойових дій, постачання продуктів і ліків, а також створити з цією метою спеціальний канал зв'язку. Головними питаннями на порядку переговорів було припинення обстрілів цивільної інфраструктури та повернення до законів і звичаїв ведення війни [14]. Але нічого з обіцяного Москва так і не збиралася виконувати.

Безрезультатність двох раундів переговорів призвела до того, що на Банковій вирішили організувати двосторонню зустріч Президента України і президента рф. На цю пропозицію голова російського МЗС Сергій Лавров заявив, що до зустрічі з Володимиром Зеленським слід підготуватися. Тоді Київ звернувся до канцлера ФРН Олафа Шольца по допомогу в її організації. В. Зеленський укотре запропонував очільнику країни-агресорки прямий діалог.

Втягнувши Україну в перемовини, Путін сподівався реалізувати такі завдання:

- 1) підготувати фінальний договірний майданчик, який би юридично зафіксував, що росія військовим способом покінчила з українським питанням ще до того, як санкції Заходу повністю подіють;

- 2) забезпечити перемовини «на двох» на білоруському майданчику – території російського сателіта, нейтралізувавши так вплив партнерів України на процес. Продовження таких двосторонніх переговорів неминуче посилює би спокусу «покінчити з війною» на умовах рф.

Проте в Офісі Президента прагнули якомога швидше завершити війну. У відповідь на наполегливі й односторонні спроби Президента України

зустрітися віч-на-віч із путіним москва заявляла, що це не на часі. Подібну ж реакцію Володимир Зеленський отримав і від НАТО. На його запитання, чому Україна досі не в Альянсі, відповідь була дипломатично стриманою, мовляв, кожна країна може сама визначати, до якого союзу їй приєднуватися. Однак ішлося про далеку перспективу вступу України до НАТО. Як зауважив послідовник Ангели Меркель – палкої противниці членства України в Альянсі – О. Шольц, «членство України в НАТО нині не перебуває на порядку денному» [15].

Тому й Генсек НАТО Єнс Столтенберг найбільше непокоївся тим, щоби російська воєнна агресія «не вийшла за межі України» [16]. Очевидно, таке побоювання Альянсу і намір за будь-яку ціну уникнути конфлікту з росією не в останню чергу зумовлені неготовністю Альянсу обороняти свій східний фланг, який тим часом захищає Україна, відтягнувши на себе левову частку російських військовиків, що їх росія могла би застосувати у війні проти НАТО.

Проте Північноатлантичний альянс одночасно виявився неготовим підтримати двосторонній переговорний процес щодо досягнення миру між Україною та росією. Думки його членів стосовно цього кардинально розходилися. Прибічники стратегічного партнерства з рф і водночас палкі противники членства України в НАТО, як-от Франція та Німеччина, підтримали діалог України з росією, вважаючи, що він уможливить якомога швидше припинення вогню та виведення російських військ з окупованих територій України. Прихильники ж членства України в НАТО, зокрема Британія і Польща, навпаки, цей підхід вважають контрпродуктивним, тобто таким, що грає на користь путіна. До того ж вони переконалися, що російський президент не розглядає мирну угоду серйозно. Такої самої думки й держсекретар США Е. Блінкен: він не бачить ознак того, що переговори між Україною та росією «просуваються ефективним шляхом», оскільки США не спостерігають «справжньої серйозності» з боку рф [17].

Однак через неможливість заручитися принципом колективної оборони НАТО, а гарантіями Будапештського меморандуму й поготів, група Андрія Єрмака в ОП вирішила розробити та реалізувати модель мирної угоди з росією, яку би підкріплювали значно сильніші гарантії безпеки України, ніж навіть членство в НАТО. Як зазначив очільник української делегації на перемовинах з росією Д. Арахамія, новий договір, про який ідеться, має бути аналогом п'ятої статті НАТО, і навіть дещо жорсткішим – країни-гаранти мусять вступити в будь-який тип розв'язаної проти України війни протягом трьох днів. Гарантами безпеки для України мають стати країни Ради Безпеки ООН, зокрема Велика Британія, Ізраїль, Китай, Німеччина, Польща, США, Туреччина та Франція. Ці ж гаранти мають допомогти Україні вступити в Європейський Союз [18]. Напрочуд

активним прихильником і втілювачем цієї моделі був М. Подоляк. На пресконференції 30 березня 2022 року, після переговорів у Стамбулі за посередництва Президента Туреччини Реджепа Ердогана, він заявив: «Україна має отримати фундаментальні ключові гарантії безпеки, щоб ми не отримали ще однієї війни. Тому я думаю, що ми вийдемо на конкретику, на конкретизацію цього договору буквально за лічені дні. І він влаштує всі країни-гаранти» [19]. Щоправда, таких юридичних гарантій жодна з країн, які перелічував Д. Арахамія, так і не наважилася надати, всупереч декларативним заявам Білорусі, Ізраїлю, Німеччини, Польщі і Франції.

Звісно, така модель не могла гарантувати безпеку України без відповідних запевнень росії, а надто вплинути на завершення війни. Тож для розв'язання цих головних питань українська делегація запропонувала рф мирний договір, який складався із 15 пунктів, завдяки якому росія начебто мала погодитися на припинення вогню та виведення своїх військ з окупованих територій України за межі, де вони перебували до повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року. Зокрема, це «південні райони вздовж Азовського та Чорного морів, а також території на схід і на північ від Києва». Окрім цих вимог, договір містить такі компромісні пункти, згідно з якими Україна має:

- відмовитися від планів вступу до НАТО й оголосити нейтральний статус;
- зобов'язатися не розміщувати іноземні військові бази й озброєння в обмін на захист союзників, якими можуть стати США, Велика Британія, Туреччина та інші;
- погодитися на обмеження власної зброї [20].

Щодо гуманітарних питань, то на обговорення винесли план припинення вогню та закріплення «прав» російської мови в Україні за умови, що українська існуватиме як єдина державна. Загалом ці пункти є безглуздими самі собою. Якщо, наприклад, Україна набуде нейтрального статусу та зобов'яжеться не розміщувати на своїй території бази союзників, до того ж не отримуватиме від них зброї й іншої військової допомоги, то як тоді ці гаранті виконають свої запевнення щодо безпеки й оборони України? І що означає обмежити власні озброєння? Такого положення немає навіть у Гаазьких конвенціях про нейтралітет. Це Україна має власноруч утілити путінський план демілітаризації, аби забезпечити мирну російську окупацію своїх територій?

Попри всі ці суперечності, першочерговою вимогою рф було визнати Крим російським, а Донецьку та Луганську псевдореспубліки – незалежними. Як зазначив з цього приводу М. Подоляк: «[...] позиція України залишається незмінною: кордони країни змінити неможливо. Однак я вважаю, що ми повинні бути тверезими у своїх судженнях. Де-юре Крим,

Донецьк і Луганськ залишаються частиною України, але ми де-факто не контролюємо їх, там працює російська адміністрація» [21]. Тому українська делегація запропонувала винести цю проблему в окремий пункт договору, де буде зафіксовано позиції України та росії – «протягом 15 років проводити двосторонні переговори щодо статусу Криму та Севастополя. Окремим пунктом ми пропонуємо російській стороні, що Україна та Росія не будуть протягом цього часу, доки йдуть переговори, використовувати військові чи збройні сили для вирішення питання Криму». М. Подоляк уточнив, що спочатку цей договір винесуть на всеукраїнський референдум, а після цього його мають ратифікувати країни-гаранти договору та Парламент України [22].

Однак на таку пропозицію пресекретар російського президента Дмитро Песков уже 7 березня 2022 року заявив, що однією з умов припинення війни рф проти України є визнання Києвом анексованого Криму частиною росії. Президент України, коментуючи цю вимогу, сказав, що Київ не готовий до ультиматумів, але має «можливе рішення» за головними умовами кремля [23]. Така позиція Києва, на думку президента рф, створює труднощі для врегулювання повномасштабної війни. Він підсумував: «[...] військова операція триватиме до її повного завершення та розв'язання тих завдань, які було поставлено на початку цієї операції». Також путін виправдав вторгнення армії рф в Україну та заявив, що в росії не було іншого вибору. Крім цього, він повторив пропагандистську тезу про те, що рф нібито веде повномасштабну війну проти США на території України [24].

Про песимістичний результат стамбульських переговорів попереджав Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба. Напередодні він констатував, що за жодним принциповим пунктом переговорів домовлено-стей немає, але є обмін думками, пропозиціями й ідеями. За його словами, найамбітнішою метою України на переговорах із росією у Туреччині є угода про припинення вогню [25].

Друге фіаско переговорного процесу на дипломатичному фронті змусило В. Зеленського шукати нові альянси поза членством у НАТО, які стосувалися б ширшого контексту – системи міжнародної безпеки та створення антипутінської коаліції. Першою спробою стало звернення Президента України до міжнародного співтовариства з пропозицією створити новий міжнародний військовий союз «U24», який би гарантував, що кожен агресор отримає скоординовану відповідь світу негайно, в перші 24 години від початку нападу. Такий заклик був продиктований усвідомленням безпорадності і неспроможності наявних безпекових інституцій, як-от ООН, НАТО чи ЄС, адекватно реагувати на виклики міжнародній безпеці та порушення міжнародного права. Зокрема, В. Зеленський зазначив: «Ми

не можемо більше довіряти існуючим інституціям. Ми не можемо сподіватися, що бюрократи в міжнародних організаціях зміняться так швидко, тому ми повинні шукати нові гарантії, створювати нові інструменти, брати тих, хто сміливо робитиме те, що вимагає справедливості» [26].

Проте світ, розділений релігією, політичними режимами та геополітичними чварами, не був готовим до таких новацій українського президента щодо побудови нової системи міжнародної безпеки. Значно дієвішим об'єднавчим чинником стали цивілізаційні цінності, які еднають і водночас розділяють міжнародну спільноту. Повільне, але невпинне усвідомлення цих цінностей, які якраз відстоює демократичний світ, зумовило появу ініціативи «Рамштайн», яку підтримали 43 країни. Першу зустріч провели 26 квітня 2022 року на американській військовій базі «Рамштайн» у Німеччині. Її мета – організувати постачання зброї в Україну, щоби наблизити перемогу в битві проти росії, а також посилити українські оборонні спроможності для протистояння новим викликам. «Україна вірить, що вона може перемогти, як і ми всі тут», – заявив Міністр оборони США Ллойд Остін [27]. Учасники зустрічі представляли переважно демократичні країни, тому для них принципово важливими були моральні і політичні критерії.

Друге засідання Контактної групи з оборони України «Рамштайн-2» відбулося 23 травня 2022 року. Тоді вже йшлося про постачання Україні протикорабельних ракет «Гарпун» із береговими пусковими установками до них, артилерійських систем, вертольотів вогневої підтримки, танків і реактивних систем залпового вогню (РСЗВ). У черговому засіданні «Рамштайн-3» взяли участь уже 50 країн. Вони погодили надання Україні артилерійських гармат і набоїв до них, а також бронетехніки та безпілотників.

Отже, поступово з переходом до другої, вирішальної, фази воєнної кампанії українське керівництво та міжнародна спільнота усвідомили, що перемогу України насамперед кують на полі бою, а не за столом переговорів, і дипломатія в цій перемозі відіграє допоміжну, хоч і не останню роль. Дипломатія досягає успіхів на тлі воєнних здобутків Збройних сил України, закріплюючи їх у відповідних угодах. Тож «Рамштайн» став реальністю на фоні поразки російських військ у перший період війни, до якої призвели:

- сильний опір з боку ЗСУ, що спричинив затягування операції;
- проблеми російської армії з логістикою, позаяк бліцкриг не передбачав потужного та довготривалого забезпечення;
- слабкий бойовий дух російських військовиків;
- недостатнє розуміння з боку путіна реального стану справ в Україні;
- низький професійний рівень командування, корупція і мародерство російської армії.

На тлі воєнних поразок росії та перемог ЗСУ Д. Кулеба констатував три стратегічні перемоги України на дипломатичному фронті. Першою та найвагомішою з них стала перемога в інформаційній війні. Завдяки публічній дипломатії вдалося прорвати російську інформаційну блокаду в міжнародному середовищі. Вперше світ почав сприймати Україну не як російську периферію чи недієздатну державу, яка просякла тотальною корупцією, а як потужну демократичну європейську країну, а українців – як мужню, сміливу, волелюбну та працездатну націю. В цьому і є друга перемога української дипломатії, адже за кордоном до українців почали ставитися з великою повагою та дружністю. Третя дипломатична перемога полягає в підриві російської економіки. Зокрема, глава МЗС України зауважив: «Ми вибиваємо з-під російської воєнщини її основу – її економіку. Це має далекосяжні наслідки. Ми будемо продовжувати тиск разом з партнерами. Ми не зупинимось, поки не погасимо цей агресивний ядерний реактор російської воєнної машини» [28].

Стратегічні напрями української дипломатії в кульмінаційній фазі війни

Програвши перший період воєнної кампанії, путін не вважав, що програв війну. Тому в другій, вирішальній, фазі він сконцентрував сили на східному і південному напрямках, щоби захопити якомога більше території та вже з нових позицій змусити українську владу піти на умови росії під час наступних переговорів. У разі відмови Києва капітулювати, рф вестиме активні бойові дії, допоки не знищить Україну як суверенну державу, а українців як націю, якщо вони не відмовляться від своєї національної ідентичності на користь російського народу. Отже, головним театром воєнних дій стали Схід і Південь України.

Перебіг тамтешніх бойових дій мав також глобальне значення. Очільник МЗС рф С. Лавров зазначив, що «військова операція» в кульмінаційний період має покласти край домінуванню США на міжнародній арені. Відповідно до цього скорегували й воєнно-стратегічну ціль російської наступальної операції. 22 квітня 2022 року заступник командувача військами Центрального військового округу Рустам Міннекаєв заявив, що мета «другої фази спецоперації» – «встановлення повного контролю над Донбасом та Південною Україною» для забезпечення сухопутного коридору до Криму та «ще одного виходу в Придністров'ї, де також є факти утисків російськомовного населення» [29].

Цей театр воєнних дій значно розширив можливості російської армії використовувати свої переваги в чисельності, авіації та важкій артилерії. До того ж бойові дії вели переважно на рівнинній і відкритій місцевості, що дало змогу військовикам рф швидко просуватися. Позаяк Донбас

межує з південно-західним регіоном росії, вони не мали труднощів із матеріально-технічним забезпеченням і комунікацією, що було актуально в перший період воєнної кампанії. А отже, було скореговано стратегію і тактику наступальних дій. Зокрема, російські війська вдалися до тактики спаленої землі – масовано та безперервно обстрілювали позиції ЗСУ ствольною артилерією та РСЗВ перед наступом, завдавали нищівних ударів ракетами і штурмовою авіацією. Тільки після цього російські підрозділи наважувались атакувати українських захисників, бо це забезпечувало їм хоч і повільне, але просування вперед. Наприклад, щоби вийти на адміністративні кордони Донецької та Луганської областей і розширити сухопутний коридор до Криму, армія рф перейшла до повномасштабного наступу по всій лінії фронту на сході та півдні України. Насуваючись, вона вщент знищує українські міста і села на своєму шляху.

Така неймовірна жорстокість продиктована путінським гаслом «денацифікації» українців, намірами позбутися місцевого населення на захоплених територіях і «замінити» його мешканцями, привезеними з росії, за прикладом окупації Криму. Тож, як зазначив Д. Кулеба у статті «How Ukraine Will Win: Kyiv's Theory of Victory», опублікованій у часописі «Foreign Affairs», «[...] щоби досягнути успіху, Сполучені Штати та їхні європейські союзники повинні швидко надати нашій країні відповідну кількість передового важкого озброєння. Вони також мусять зберегти та посилити санкції проти Росії. І, що важливо, їм потрібно ігнорувати заклики до дипломатичного врегулювання, які допоможуть Путіну, перш ніж він піде на серйозні поступки. [...] Зараз зрозуміло, що шлях Путіна до столу переговорів лежить виключно через поразки на полі бою» [30].

З огляду на це Міністр закордонних справ України на брифінгу для українських ЗМІ 8 червня 2022 року підкреслив, що українська дипломатія зосереджує зусилля на трьох пріоритетних фронтах: зброї, санкцій і отриманні статусу кандидата на членство в ЄС. Оскільки долю України нині вирішують на полі бою, все залежатиме від кількості та якості озброєння, яке здатний постачати Захід. І головну роль відіграватимуть далекобійні системи залпового вогню. Однак у липні 2022 року Україна отримала тільки 8 MLRS і HIMARS. За оцінками радника глави ОП Олексія Арестовича, зупинити наступ російських військ можливо тільки за наявності 60 таких систем. Якщо отримаємо 40, то зможемо значно сповільнити наступ і противник зазнає великих втрат; якщо 20 – російські війська далі наступатимуть, проте з більшими втратами. Наші захисники гинутьимуть, а ми втрачатимемо позиції [31]. М. Подоляк, зі свого боку, заявив, що українській армії для паритету з росією на фронті необхідно мати близько 1000 гаубиць калібру 155 мм, 300 РСЗВ, 500 танків, 2000 одиниць бронетехніки і 1000 БпЛА [32].

Проте завдяки успіху української дипломатії 9 травня 2022 року Дж. Байден підписав закон про лендліз для України, який відкриває широкі можливості для переозброєння ЗСУ новими зразками американської військової техніки та систем озброєнь. Як стверджує О. Резніков, розроблена спільно з міжнародними партнерами програма уможливіє досягнення таких цілей:

- отримати значну кількість РСЗВ зразка НАТО та боєприпасів до них;
- повністю замінити деякі наявні калібри радянського зразка на платформи, розповсюджені в країнах НАТО та забезпечені боєприпасами;
- домовитися з партнерами про перехід до постачання цілісних підрозділів, які відразу готові до виконання бойових завдань, що значно підвищить ефективність на полі бою;
- одержати бойові літаки і засоби ППО / ПРО для захисту неба [33].

Економічні санкції також важливі в боротьбі на дипломатичному фронті. Як стверджує Д. Кулеба: «Санкції підірвали російську економіку та завадили їй продовжувати війну. Але Москва все ще впевнена у своєму рішенні, і тому Захід не може дозволити собі втому від санкцій попри більші економічні витрати» [34]. Адже Україна щоденно зазнає фінансових втрат майже на 5 млрд дол., росія – на 900 млн дол., тоді як її прибутки від енергоносіїв щодня перевищують 1 млрд дол. Тож війна для рф не така вже й збиткова.

Як українська дипломатія може закріпити перемогу України та не допустити її поразки

Попри санкції і постачання зброї, головним досі є запитання: як українська дипломатія може забезпечити перемогу у війні? Хоча В. Зеленський неодноразово заявляв, що тільки сівши за стіл переговорів із росією, зможемо закінчити цю війну, наріжним каменем є власне результат: на що ми сподіваємося та яку ціну маємо заплатити за її завершення? Ці питання цікавлять і наших західних партнерів, які, надаючи нам допомогу, також зазнають чималих фінансових і матеріальних втрат. Тож і в їхніх інтересах якнайскоріше досягнути миру за якомога меншу ціну.

Однак відповіді на них мали суттєві, якщо не фундаментальні розбіжності, які похитнули однаковість колективного Заходу в підходах до їхнього розв'язання. Англосаксонський світ, включно з нашими західними сусідами, був однаковий у підтриманні України до самої її воєнної перемоги над росією, яка остаточно усунула би ту як загрозу з європейського безпекового простору. Тому цілком логічно, що адміністрація Дж. Байдена тепер вбачає в цій підтримці шанс відігратися за Афганістан, відновивши в такий спосіб своє глобальне лідерство; покарати російського агресора; послабити путіна за його відмову стримувати Китай і попередити

саму Піднебесну про неймовірні втрати у разі спроби Пекіна окупувати Тайвань, й одночасно посилити НАТО.

А втім, наміри Дж. Байдена не є рішучими та впевненими. Попри те, що більшість американців «за» підтримання України, критики такої позиції в Сполучених Штатах Америки, з одного боку, стверджують, що російсько-українська війна тільки відвертає від розв'язання внутрішніх проблем і скорочує бюджетні видатки на них, з іншого – переконують, що американська допомога лише розтягує страждання українців і прирікає країну на довготривалу війну, в якій росія однаково перемаже з огляду на чисельну перевагу. У Білому домі також побоюються наразити США і НАТО на війну з росією, а ядерну й поготів. Ще більше там бояться розвалу росії та неконтрольованого розповсюдження її ядерної зброї, вважаючи, що тоді Сполучені Штати залишаться наодинці в протистоянні з Китаєм. З цих міркувань Дж. Байден заборонив надавати Україні далекобійні боєприпаси, щоби, не дай боже, їх не застосували по території рф. Очевидно, така ж доля спіткає і ймовірність передавання Україні американських танків і бойових літаків.

Проте ще більші побоювання викликає постачання Україні зброї в європейських партнерів, які прагнуть за будь-яку українську ціну «зберегти обличчя путіна» та якнайшвидше всадити В. Зеленського за стіл переговорів із росією, пропонуючи рецепти замирення. Для цього вони шукають безліч аргументів, зумовлених як об'єктивними причинами, так і суб'єктивними психологічними страхами перед росією. Серед проблем, пов'язаних із запровадженням Європою санкцій проти росії, є зростання цін на енергоносії та продовольчі товари. Отже, європейці втрачають той комфорт, у якому жили останні 30 років після холодної війни. До того ж додалися витрати на утримання мільйонів українських біженців. Політичну еліту ще більше лякає те, що непереможна росія може програти цю війну та вдатися до руйнівних дій безпосередньо проти самого Заходу. Та головна його проблема – віра в те, що ще реально зберегти статус-кво старого постбіполярного світового порядку, за якого європейську безпеку неможливо уявити без росії, попри те, що багаторічні спроби демократизувати її й інтегрувати у Велику Європу зазнали цілковитого фіаско.

Не можуть вони уявити й майбутній європейський порядок без росії. Перемога України в будь-якому разі руйнує ці уявлення, коли вона з російської периферії перетвориться на самодостатнього геополітичного гравця, що неодмінно вплине на зміну балансу сил у Європі та призведе до фундаментальної геополітичної реконструкції Європи. Як зазначає декан Коледжу міжнародних досліджень та Європейського центру досліджень безпеки імені Джорджа Маршалла Ендрю Міхта, «[...] поразка російських військових в Україні проклала б шлях до фундаментальної реконфігурації розподілу влади в Європі, перемістивши центр ваги з франко-німецького

тандему до центральноєвропейського сузір'я, що включатиме Німеччину, Польщу, скандинавів, країни Балтії та насамперед Україну. З її величезним набором природних ресурсів і як одне з найбагатших сільськогосподарських угідь світу, відбудована Україна – відновлена не як пострадянська держава, а як процвітаюча демократична держава та тісно інтегрована в економіку Європи – фундаментально змінила б динаміку влади як в Європі, так і в усьому світі» [35].

Власне, саме тому на Заході наростає тенденція якнайскорішого завершення російсько-української війни дипломатичним способом і тиску на Україну задля досягнення перемир'я та підписання мирної угоди з росією. Намагаючись знайти компроміс між геноцидом України і задоволенням зазіхань росії (збереженням обличчя путіна), Італія, Франція та Німеччина запропонували мирний план для росії й України, який передбачав припинення вогню та демілітаризацію країни у відповідь на виведення російських військ з окупованих українських територій після 24 лютого 2022 року в поєднанні зі зняттям санкцій із росії, а також надання Україні нейтрального статусу. Питання ж Криму, Донецької та Луганської областей мають вирішити Україна та росія на двосторонньому рівні за прикладом «Мінськ-2». В основі таких пропорцій, як пишуть Аліна Полякова та Деніел Фрід у статті «No Peace at Any Price in Ukraine. It's Too Soon for a Lasting Diplomatic Settlement», лежить припущення, що врегулювання за допомогою переговорів приведе до остаточного рішення, в якому Україна відмовиться від території, яка зараз під російською окупацією, а саме – Криму, Луганська, Донецька та, можливо, Херсона й інших, однак зможе вільно розвиватися, щоби реалізовувати свої амбіції щодо європейської інтеграції [36].

На таку пропозицію Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба відповів: «Усі партнери дуже чітко знають про наше бачення та нашу позицію. Ми воюємо за свою землю, за своїх людей, і жодні “Мінськи-3”, жодні нові розподільні лінії, жодні режими припинення вогню, які на роки заморозять ситуацію і продовжать біль і страждання, нам наразі не потрібні» [37].

Тож виникає екзистенційне питання: як українська дипломатія може не допустити поразки та закріпити перемогу України у війні з росією? Для цього вона має виконувати традиційні функції, притаманні дипломатії будь-якої країни у війні. По-перше, послаблювати вплив противника на міжнародній арені й ізолювати його від міжнародної підтримки; по-друге, зміцнювати та розширювати антипутінську коаліцію; по-третє, розвіювати страх Заходу перед росією та віру в збереження чинного світового порядку разом із цією країною; по-четверте, переконувати його в неминучості перемоги України та потребі надання їй військової допомоги, розуміючи, що нову архітектуру європейської і міжнародної безпеки

формуватимуть переможці цієї війни, а також ті, хто своєчасно до них приєднався та став вкладником до цієї перемоги.

Висновки. Якщо Європа цього не усвідомить, то знову пожинатиме наслідки помилок 1938 року, але тоді вона має бути готовою отримати те, що й за Другої світової війни. Однак тепер уже з ядерною зброєю в добавок. Тож оптимістичний прогноз полягає в тому, що Європа все ж таки знайде в собі сили уникнути помилок минулого, подолає страх перед росією і намагання зберегти статус-кво старого постбіполярного порядку. Адже контури нової системи міжнародної безпеки можливі тільки за поразки росії. Україні ж потрібні не гарантії від ООН або НАТО, які в цій війні не відіграють помітної ролі, а нова система безпеки, в якій ці організації, очевидно, будуть маргіналами.

Нову ж конфігурацію цієї системи безпеки Східна Європа має визначати як регіональний безпековий комплекс, здатний протистояти загрозам як зі сходу, так і з інших напрямків. Провідна роль у ній після перемоги над росією, найімовірніше, належатиме Україні.

1. Росіяни можуть зайти до України з Криму, сходу та Білорусі: Bloomberg опублікував дані розвідки США // ТСН. 22 листопада 2021. URL: <https://tsn.ua/politika/rosiyani-zahodyat-v-ukrayinu-z-krimu-shodu-ta-bilorusi-bloomberg-opublikuvav-dani-rozvidki-ssha-1915201.html>
2. *Мінджоса С.* Україна зміцнює безпеку за трьома напрямками через агресію Росії, – Кулеба // 24 канал. 18 листопада 2021. URL: https://24tv.ua/ukrayina-zmitsnyuye-bezpeku-za-troma-napryamkami-cherez-agresiyu_n1797833
3. *Панфілович О.* Кулеба: Українським військовим наказали не реагувати на провокації бойовиків // Бабель. 20 квітня 2021. URL: <https://babel.ua/news/62752-kuleba-ukrajinskim-viyskovim-nakazali-ne-reaguвати-na-provokacii-boyouvikiv>
4. У МЗС відреагували на загострення конфлікту на Сході України: Кулеба зробив заяву // ASPI News. 4 лютого 2021. URL: <https://aspi.com.ua/news/politika/u-mzs-vidreaguvali-na-zagostrennya-konfliktu-na-skhodi-ukraini-kuleba-zrobiv-zayavu#gsc.tab=0>
5. Bild розповів про можливі сценарії вторгнення РФ в Україну // Діло. 6 грудня 2021. URL: <https://dilo.net.ua/povnyu/bild-rozproviv-pro-mozhlyvi-stsenariyi-vtorgnennya-rf-v-ukrayinu>
6. *Нежигай І.* Резніков: Росія своїми діями влаштувала стрес-тест для України, ЄС і НАТО // UNN. 26 листопада 2021. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1953961-reznikov-rosiya-svoiyimi-diyami-vlashtovala-stres-test-dlya-ukrayini-yes-ta-nato>
7. Німеччина хоче повернути Росію за стіл переговорів у «нормандському форматі» // День. 23 листопада 2021. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/news/231121-nimechchyna-hoche-povernuty-rosiyu-za-stil-peregovoriv-u-normandskomu-formati>
8. СБУ стал известен план Путина // Хартія'97. 25 лютого 2022. URL: <https://charter97.org/ru/news/2022/2/25/456170>
9. *Братюк Ю.* Видання Bild опублікувало російський план окупації України // Zaxid.net. 5 лютого 2022. URL: https://zaxid.net/vidannya_bild_opublikovalo_odin_z_rosijskih_planiv_okupatsiyi_ukrayini_n1535314
10. Heinrich, J. (ed.). (2022). 'Gen. Milley says Kyiv could fall within 72 hours if Russia decides to invade Ukraine: sources', Fox News, 5 February [online]. Available at: <https://www.foxnews.com/us/gen-milley-says-kyiv-could-fall-within-72-hours-if-russia-decides-to-invade-ukraine-sources> [in English].
11. *Знаєць І.* Польща планує вирішувати питання про передачу Україні винищувачів на рівні НАТО // ZN, UA. 9 березня 2022. URL: <https://zn.ua/ukr/WORLD/polshcha-mozhe-virishuvati-pitannya-pro-peredachu-ukrajini-vinishchuvachiv-na-rivni-nato.html>
12. *Орлова В.* Макрон визнав, що країни Заходу домовились не надавати Україні певні види озброєння // УНІАН. 16 червня 2022. URL: <https://www.unian.ua/politics/makron-viznav-shcho-krajini-zahodu-domovilis-ne-nadavati-ukrajini-pevni-vidi-ozbroennya-novini-ukrajina-11868762.html>
13. Скажу відверто: я не дуже вірю в результат цієї зустрічі – Президент про переговори на Прип'яті // Новини Львова. 27 лютого 2022. URL: <http://uanews.lviv.ua/society/2022/02/27/299072.html>

14. Позиційна війна. Що стоїть за переговорами України і Росії і чого від них чекати // РБК – Україна. 5 березня 2022. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/pozitsionnaya-voyna-stoit-peregovorami-ukrainy-1646452960.html>
15. Гассельбах К. Шлях України до НАТО – назавжди в залі очікування? // DW. 21 лютого 2022. URL: <https://www.dw.com/uk/chlenstvo-ukrainy-v-nato-na-zavzhdy-v-zali-ochikuvannia/a-60772813>
16. НАТО несе відповідальність, щоб вторгнення РФ не вийшло за межі України – Столтенберг // Укрінформ. 9 березня 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3424995-nato-nese-vidpovidalnist-sob-vtor-gnenna-rf-ne-vijslo-za-mezi-ukraini-stoltenberg.html>
17. Блінкен: США не бачили ознак того, що росія серйозно веде переговори з Україною // Mind. 29 березня 2022. URL: <https://mind.ua/news/20238751-blinken-ssha-ne-bachili-oznak-togo-shcho-rosiya-serjozno-vede-per-egovori-z-ukrayinoyu>
18. Юрченко Н. Арахамія назвав умови України щодо гарантій безпеки // РБК – Україна. 29 березня 2022. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/arahamiya-nazval-usloviya-ukrainy-garantiyam-1648553727.html>
19. На конкретику за мирним договором вдається вийти за лічені дні – Подоляк // Слово і Діло. 30 березня 2022. URL: <https://www.slovodilo.ua/2022/03/30/novyna/polityka/konkretiku-myrynym-dohovorom-vdastsya-vy-ity-licheni-dni-podolyak>
20. Україна та РФ розробили план, щоб покласти край війні, – Financial Times // Фокус. 16 березня 2022. URL: <https://focus.ua/uk/voennye-novosti/509555-ukraina-i-rf-razrabotali-plan-chtoby-polozhit-konec-voyne-financial-times>
21. Подоляк в інтерв'ю про мирні умови: «Нас цікавить тільки активний захист і союзники, які готові стояти поруч під час війни» // ТСН. 17 березня 2022. URL: <https://tsn.ua/ato/podolyak-v-interv-yu-pro-mirni-umovi-nas-cikavit-tilkii-aktivniy-zahist-i-soyuzniki-yaki-gotovi-stoyati-poruch-pid-chas-viyni-2011927.html>
22. Подоляк рассказал, что украинская делегация предлагает Кремлю по статусу Крыма // Крым. Реалии. 29 марта 2022. URL: <https://ru.krymr.com/a/news-podolyak-kyiv-kreml-krym/31776085.html>
23. Зеленский прокомментировал требование Кремля признать Крым «российским» // Крым. Реалии. 7 марта 2022. URL: <https://ru.krymr.com/a/news-zelenskiy-kreml-krym/31741693.html>
24. Київ відійшов від стамбульських домовленостей, – Путін про переговори з Україною (відео) // Фокус. 12 квітня 2022. URL: <https://focus.ua/uk/politics/512122-kiev-otoshel-ot-stambulskih-dogovorennostey-putin-o-per-egovorah-s-ukrainoy-video>
25. Українська делегація прибула на переговори з РФ у Стамбул // Європейська правда. 29 березня 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/29/7136818>
26. Зеленський розповів про суть нового військового союзу U24 // Українська правда. 17 березня 2022. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/17/7332064>
27. «Перевернуть небо и землю»: 40 стран обсудили стратегическую поддержку Украины // Флот 2017. 26 апреля 2022. URL: <https://flot2017.com/usmirit-rossiju-nadolgo-40-stran-obsudili-strategicheskiju-podderzhku-ukrainy/>
28. Інформаційна війна, підрив економіки агресора: Кулеба назвав перемоги України над РФ на дипломатичному рівні // ТСН. 12 березня 2022. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/informaciyna-viyna-pidriv-ekonomiki-agresora-kuleba-nazvav-peremogi-ukraini-nad-rf-na-diplomatchnomu-rivni-2007349.html>
29. У росії заявили, що планують окупувати весь Донбас та південь України // Слово і Діло. 22 квітня 2022. URL: <https://www.slovodilo.ua/2022/04/22/novyna/suspilstvo/rosiyi-zayavyly-planuyut-okupuvaty-ves-don-bas-ta-pivden-ukrayiny>
30. Kuleba, D. (2022). 'How Ukraine Will Win: Kyiv's Theory of Victory', *Foreign Affairs*, 17 June [online]. Available at: <https://www.foreignaffairs.com/articles/ukraine/2022-06-17/how-ukraine-will-win> [in English].
31. Кричковський О. Україні потрібні 60 РСЗВ дальньої дії, щоб зупинити росіян – Арестович // ЗН, UA. 7 червня 2022. URL: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/ukrajini-potribni-60-rszv-dalnoji-diji-shchob-zupiniti-rosijan-arestovich.html>
32. Подоляк напередодні «Рамштайн-3» опублікував список зброї, необхідної для перемоги над Росією // Гордон. 13 червня 2022. URL: <https://gordonua.com/ukr/news/war/podolyak-naperedodni-ramshtajn-3-dav-sp-isok-zbroji-neobhidnoji-dlja-peremogi-nad-rosijeju-1612725.html>
33. В каком вооружении нуждается Украина – запрос сформулировали в Минобороны // Дом. 9 июня 2022. URL: <https://kanalodom.tv/v-kakom-vooruzhenii-nuzhdaetsya-ukraina-zapros-sformulirovali-v-minoborony>
34. Яковлева О. Як Україна перемаже – Кулеба розповів про шлях нашої держави до повного відновлення своїх кордонів // Вікна. 18 червня 2022. URL: <https://vikna.tv/istorii/interviu/yak-ukrayina-peremozhe-kuleba-rozproviv-pro-shlyah-nashoyi-derzhavy-do-povnogo-vidnovlennya-svoiyih-kordoniv>
35. Україна може стати точкою перелому для Заходу – Politico // Букви. 16 червня 2022. URL: <https://bykvu.com/ua/bukvy/ukraina-mozhe-staty-tochkoiu-perelomu-dlia-zakhodu-politico>
36. Polyakova, A., Fried, D. (2022). 'No Peace at Any Price in Ukraine. It's Too Soon for a Lasting Diplomatic Settlement', *Foreign Affairs*, 8 June [online]. Available at: <https://www.foreignaffairs.com/articles/ukraine/2022-06-08/no-peace-any-price-ukraine> [in English].
37. Кулеба: Україні не потрібні «Мінські-3», нові розподільні лінії чи режими припинення вогню, які на роки заморозять ситуацію // Interfax-Україна. 8 червня 2022. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/837794.html>

Hryhorii PEREPELYTSIA,
Doctor of Political Science, Full Professor,
Director of the Foreign Policy Research Institute,
Department of International Relations and Foreign Policy,
Educational and Scientific Institute of International Relations,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

UKRAINIAN DIPLOMACY AMID THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Abstract. The year 2022 saw the turning point in the paradigm of the Russian-Ukrainian war, as its perception transcended the notion of a local intra-Ukrainian conflict. The international community joined Ukrainian authorities in the realisation that they face a deeply rooted and global inter-civilisational conflict between Russia and the collective West over the reshaping of the global order. Case in point to prove this challenge was the Treaty between the Russian Federation and the United States of America on Security Guarantees. It resulted from a military ultimatum Vladimir Putin issued to NATO and the USA on 17 December 2021.

Russia's hybrid war against Ukraine has entered its final phase, i.e. the phase of total conventional warfare. There is little room now for doubting the futility of the Minsk and Normandy formats for regulating the Donbas conflict, or 'Zelenskyy's plan' on modernising the Minsk Agreements. Ukraine had but one choice left, to recognise the reality of the Russian-Ukrainian war and be ready for Russia's full-scale military aggression. However, that has since proven to be a major challenge for Ukrainian authorities. This article attempts to analyse the efforts of Ukrainian diplomacy in solving this challenge and bringing Ukraine's victory closer.

The article aims to identify the strategic vectors of Ukrainian diplomacy during the initial period and climactic phase of the war. It also seeks to analyse the miscalculations and successes of Ukrainian diplomacy in bringing Ukraine closer to victory in the war against Russia.

A crucial objective of the research lies in contemplating the new architecture of European security emerging in the wake of the Russian-Ukrainian war. The object of research is the full-scale Russian-Ukrainian war; the subject of research is the role of diplomacy therein.

Keywords: Russian-Ukrainian war, negotiations, victory, anti-Putin coalition, diplomacy.